

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШІНСЬКОГО»

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
збірник наукових праць
(за матеріалами науково-практичної конференції)

Одеса
2023

УДК:376
П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ
Вченої Ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(протокол №4 від 26.10.2023 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ганчар І. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія».

Кисличенко В. А. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – професор **Форостян О. І.**

Відповідальний редактор – професор **Соколова Г. Б.**

Технічний редактор – викладач **Маматова З. Р.**

Члени редколегії:

Лещій Н. П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Арнаутова Л. В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Притиковська С. Д. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», завідувачка СНДЗ №193 компенсуючого типу м. Одеси

Галущенко В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Григор'єва Л. В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи №75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції) / редкол. О. І. Форостян та ін. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 295 с.

УДК:376

ББК:74.00

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2023

"зневажають подробицями". У зв'язку з цим головна задача таких занять: подолання цього глобального сприйняття, спроба навчити сприймати зміст з урахуванням елементів на фоні змісту цілого.

Такі вправи використовують на логопедичних, корекційних заняттях, під час праведення фізхвилинок, прогулянок та в індивідуальній роботі з дітьми.

Висновок. Більшість видів розумової діяльності, зв'язаних з інтенсивною роботою пам'яті, вимагають майже 100 відсотків концентрації уваги. У дітей дошкільного віку нестійка розсіяна увага через їхні індивідуальні та вікові особливості. Важко сполучити будь-який вид розумової діяльності з постійними зусиллями по підтримці уваги. Тому робота над розвитком та корекцією довільної уваги виявляється дуже важливою.

Розвиток уваги у дітей відбувається в процесі навчання і виховання. Вирішальне значення для організації уваги має при цьому вміння поставити завдання і так його мотивувати, щоб воно було прийнято суб'єктом.

Правильно підібрані і добре організовані ігри, логічні задачі, вправи для розвитку уваги, пам'яті, уяви сприяють всебічному, гармонійному розвитку дошкільнят, допомагають виробити необхідні в житті і навчанні корисні навички і якості.

Список використаних джерел:

1. Барташнікова І. А., Барташніков О. О. Розвиток уваги та навичок навчальної діяльності. Навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2007. 40 с.
2. Генденштейн Л., Мадішева О. Енциклопедія розвиваючих ігор. Київ-Харків : "Грейлін", "Тімназія", 1999. 176 с.
3. Нікітін Б.П. Сходинки творчості, або розвиваючі ігри. Київ: Инфра, 2011. 354 с.

Притиковська С. Д., Славінська Я. Т.

ОГЛЯД ІНОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЛОГОПЕДІЧНІЙ РОБОТІ

Постановка проблеми. Політичні, соціальні та економічні зміни, що відбуваються в Україні, призвели до різкого зниження життєвого рівня населення, що, у першу чергу, негативно позначилося на дітях: їх нестійка психіка, відсутність сталих понять та уявлень, фізична несформованість роблять цю категорію особливо вразливою до різних негативний вплив соціуму.

Термін "інновація" означає оновлення процесу навчання, який спирається, головним чином, на внутрішні фактори. Запозичення цього терміна пов'язане з бажанням виділити мотиваційний бік навчання. Тому сьогодні наша держава шукає шляхи побудови нової моделі суспільних відносин, новітні форми і методи виховання підростаючого покоління. Ці пошуки, звісно, не могли не торкнутися дітей з порушеннями психофізичного розвитку - найбільш вразливої і соціально незахищеної категорії нашого суспільства.

Виклад основного матеріалу. На основі однієї теорії навчання можуть

вибудовуватися різні технології. Так, асоціативно-рефлекторна психологічна теорія породила варіантні технології навчання, які по-різному поєднують слово і наочність. Теорія проблемного навчання покладена в основу технологій, що розвивають творчі здібності, пізнавальну активність, інтерес, самостійність особистості. Водночас побудова на одній теорії, концепції кількох технологій навчання не є свідченням їх ідентичності. Вони завжди будуть відрізнятися за кількісними і якісними параметрами. У зв'язку з цим важливо мати цілісну систему засобів опису педагогічних технологій, враховуючи, що кожна з них містить концептуальний, змістовий та процесуальний аспекти.

Наука пропонує великий вибір освітніх технологій, але не кожна з них може бути використана в роботі з дітьми дошкільного віку с порушеннями мовлення. Наведемо перелік інноваційних технологій та методик у галузі спеціальної дошкільної освіти.

1. Педагогіка М. Монтесорі (“Будинок вільної дитини”)

Автор – Монтесорі М.

Суть технології. Створення предметно-просторового середовища, у якому дитина зможе найповніше реалізувати свої природні здібності та задатки. Діяльність дитини повинна бути вільною та самостійною. Педагог використовує у роботі самонавчальні засоби – матеріали, з якими вихованець працює, наслідуючи педагога, діючи за зразком, а потім самостійно приступає до їхнього виконання. Індивідуалізація розвитку дошкільників реалізується через взаємодію з матеріалами, з урахуванням права вибору дітей, природних потреб та вікових особливостей.

2. Вальдорфська педагогіка (“Вальдорфський дитячий садок”).

Автор – Штайнер Р.

Суть технології. Стрижнем педагогіки є принципи індивідуального підходу, свободи у вихованні, питання режиму дня й ритму року. Вальдорфська школа функціонує на засадах самоуправління, що характеризується відсутністю вертикальної структури влади, підпорядкування. Основним завданням ЗДО є догляд за органами чуття дитини. Цьому сприяє обладнання й організація роботи дошкільного навчального закладу, який функціонує як велика сім'я. Ігри й заняття постійно чергуються, створюючи сприятливі для дитини ритми самостійних та організованих занять. Дитина вчиться відкривати існування власного внутрішнього світу, центром якого є сім'я – батьки й дитина.

3. Діагностична методика Т.О. Піроженко “Мовленнєве зростання дошкільника”.

Автор – Піроженко Т.О.

Суть технології. Пропоновані параметри мовленнєвого становлення дошкільника представлені з позицій комунікативного підходу до розвитку засобів мовлення. Принциповою позицією цього підходу є твердження про те, що міжособистісна взаємодія – основа взаєморозуміння. Неможливо зрозуміти іншу людину поза особистісних контактів з нею. Мета і результат мовної взаємодії – розуміння – відбувається лише за умови, коли

реалізуються міжособистісні відносини між людьми. Комунікативний підхід до діагностики розвитку мовлення розглядає дитину як активного й ініціативного учасника соціальної взаємодії, в якій дошкільник має не лише засвоїти суспільний досвід (мову), але й щоразу самостійно застосовувати засвоєне, робити свій власний вибір адекватних до ситуації засобів спілкування, нарешті, створювати свої власні засоби для реалізації мети взаємодії. Через те, в комплексному підході такою важливою є саме діагностика (і своєчасне формування!) потреб, мотивів спілкування, інтересів, бажань, ціннісних орієнтацій, пов'язаних із людиною. Координати “людина” та “її ставлення до інших” є найважливішими для мовленнєвого становлення дошкільника. Отриманий під час діагностики матеріал дає змогу охарактеризувати форми взаємин між дитиною і дорослим, допомагає визначати комунікативну спрямованість і готовність дитини до комунікації.

4. Технологія фізичного виховання дітей М.Єфименка (“Театр фізичного розвитку та оздоровлення дітей”).

Автор – Єфименко М.

Суть технології. Проведення фізкультурних занять у формі ігрових дійств. Форма фізичної активності дітей – горизонтальний пластичний балет (“пластик-шоу”), що поєднує музичність, хореографічність, естетичність дійства. Його скорочені програми використовують як фізкультурні хвилинки, паузи, а також як розваги і свята. Ігрова взаємодія з дітьми реалізується в рамках ігрової теми як великої тематичної гри (макрогри), що триває протягом одного чи кількох занять. Спільна мета та сюжетна лінія містить кілька міні-ігор, ігор-вправ.

5. Методика використання схем-моделей для навчання дітей описовим розповідям.

Автор – Ткаченко Т.

Суть технології. За цією методикою для роботи використовується аркуш картону 45x30 см, поділений на шість квадратів (за кількістю характерних ознак предмета або об'єктів чи пір року, про які потрібно розповісти). Дітей навчають знаходити головні, суттєві ознаки предмета, відрізнити їх від другорядних. Навчаючи старших дошкільників складанню описових розповідей, використовують схеми-моделі. Діти вибудовують розповідь з дотриманням послідовності та параметрів, закладених у схемах: колір, форма, величина, матеріал, частини, дії. Використання схем при складанні описових розповідей допомагає дітям засвоїти порівняння предметів не в загальній формі – чим подібні, або чим відрізняються предмети, а диференціювати. порівнюючи предмети за формою, величиною, кольором тощо.

6. Методика використання схем-моделей у лексично-граматичній роботі.

Автор – Крутій К.

Суть технології. Розвиток у дітей словесно-логічного мислення, формування у них умінь користуватися основними логічними прийомami і операціями є одним із важливих завдань у процесі навчання старших дошкільників. Пропонується наступна схема ознайомлення дітей із

предметами: 1) первинне ознайомлення з предметом і його назвою; 2) дослідження властивостей предметів: колір, відтінки, форма, розмір, звуки, шуми; співвідношення в просторі; вага; властивості поверхні; ритм; рух предмета; назва деталей предмета; 3) групування. Узагальнення і найпростіша класифікація предметів, формування родових і видових понять, наступна класифікація – диференціація родових понять; 4) розвиток елементів логічного мислення шляхом складання моделей, схем, коректурних таблиць разом із дітьми.

7. Регіональна Програма розвитку Національної мережі шкіл сприяння здоров'ю.

Автор – колектив київського ОШОПК.

Суть програми. Формування і розвиток у всіх суб'єктів навчально-виховного процесу культури здоров'я як цілісної категорії та створення у навчальних закладах умов, що її формують. Успішній реалізації мети Програми сприятиме виконання системи таких завдань: координація діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, органів управління освітою всіх рівнів, медичних установ, обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів, навчальних закладів, засобів масової організації, центрів практичної психології та соціальної роботи, громадських організацій та сім'ї щодо зміцнення здоров'я підростаючого покоління; - розробка та реалізація районних (міських) і локальних програм трансформації навчальних закладів у Школи сприяння здоров'ю

8. Спадщина В.Сухомлинського.

Автор – В.Сухомлинський.

Суть технології. Основоположною у науково-теоретичних працях і практичному досвіді В.Сухомлинського є його філософсько-педагогічна система ідей та поглядів на дитину як на найвищу цінність. Педагогіка В.Сухомлинського - це педагогіка серця, дитиноцентризму й толерантності, яка базується на ідеї наближення навчально-виховного процесу до природи конкретної дитини. Педагог створив таку психолого-педагогічну систему, в якій усе зосереджено навколо дитини-людини, це педагогіка, побудована на утвердженні тієї філософської істини, що освіта, виховання й розвиток людини мають передбачати, передусім, утвердження гармонії розуму й серця. Уроки мислення сприяють розумовому, мовленнєвому, духовному розвитку дошкільнят і вихованню в них ціннісного ставлення до природи. Діти вчать розуміти й любити її, починають дивитися на неї іншими очима, стають активними її захисниками. Розроблені педагогом основні норми моральної вихованості для дітей ґрунтуються на творчому використанні багатого потенціалу загальнонародських моральних цінностей і є складовою частиною його цілісної педагогічної системи.

9. Методика навчання дітей раннього віку Глена Домана.

Автор – Глен Доман.

Суть технології. Глен Доман — американський лікар-нейрохірург, який займався розробкою системи реабілітації дітей з важкими порушеннями в

роботі мозку. У цій програмі особлива увага приділена карткам з комбінаціями яскравих точок, зображеннями різних предметів, зі словами. Коли безнадійно хворі і відсталі діти почали не тільки наздоганяти, а й випереджати однолітків в інтелектуальному розвитку, з'явилася ідея використовувати цей метод у навчанні нормальних дітей. Глен Доман удосконалив свою програму, і вже понад півстоліття вона є однією з найпопулярніших в ранній педагогіці. Основний постулат методики: «Мозок росте тільки коли він працює». Тому з самого раннього віку дитячий мозок треба завантажити. Навчання за Доманом нагадує введення інформації в комп'ютер. З трьохмісячного віку дитині з певною частотою за кілька секунд демонструються картки з комбінацією картинка + слово або просто слово. З часом ці картки поділяються на тематичні серії. Такі заняття треба чергувати зі спеціальними фізичними вправами, адже розвиток мозку неможливий без належної рухової активності. Керуючись цими принципами, за твердженням автора, будь-яку дитину можна виховати генієм.

Висновок. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлюваних ситуаціях, основою яких є інноваційні педагогічні технології.

Список використаних джерел:

1. Аніщенко О. В., Яковець Н. І. Сучасні педагогічні технології. Ніжин. 2007.199 с.
2. Багищева Г. Музикотерапія як метод психокорекції. Психолог. 2005. No 14. С. 25- 32.
3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ. 2004. 218 с.
4. Заковоротна Н. О. Су-джок терапія в логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації матеріали VIII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (15 лютого 2019 року, м. Суми). Суми, 2019. С. 67-71.

Притиковська С. Д., Фішман Н. А.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДОЛАННЯ НЕДОЛКІВ ЗВУКОСПРИЙМАННЯ ТА ЗВУКОВИМОВИ

Постановка проблеми. Мова служить основним засобом спілкування людей. Володіючи мовою, людина може повідомити свої думки, почуття, бажання оточуючим, поділитися з ними досвідом, погодити свої дії.

Сучасність висуває високі вимоги до мовного розвитку школярів. Вона чітко визначає завдання розвитку мовлення дітей для різних вікових етапів, і передбачає попередження та виправлення його порушень. Конкретні вимоги до якості мовленнєвого розвитку дошкільника в цілому та його складових (лексичного, граматичного, звукового та інших) ми знаходимо в змісті Базового компоненту дошкільної освіти. У процесі спонтанного розвитку та навчання діти дошкільного віку оволодівають складовим і звуко-